

Pakolaisten vastaanottoon varautuminen ja kuntapaikoista päättäminen 2025

Kaupunginhallitus 18.11.2024 § 484
770/04.03.01.02/2024

Valmistelija

Kotoutumisen vastuukoordinaattori Pia Salonen

Pohjanmaan ELY-keskus esittää 18.10.2024 päivätyllä kirjeellä, että kunnat varautuisivat pakolaisten vastaanottoon. Osana varautumista kuntia pyydetään tekemään päätöksiä kuntapaikoista. Päätös tulee antaa Pohjanmaan ELY-keskukselle 5.12.2024.

Kuntapaikkoja tarvitaan vuonna 2025 pakolaiskiintiössä saapuville, oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille sekä kotikunnan saaneille tilapäistä suojelua saaville.

Kuntapaikalle osoitetaan aina kiintiöpakolaiset ja haavoittuvassa asemassa olevat, esimerkiksi alaikäiset ilman huoltajaa Suomeen saapuneet ja erityisiä sosiaali- ja terveyspalveluja tarvitsevat henkilöt. Kuntapaikoille on edelleen mahdollista osoittaa myös muita kuin haavoittuvassa asemassa olevia. Kuntapaikkatarpeen arvioi vastaanottokeskus.

Valtakunnallisesti tavoitteena on, että oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat ja ne tilapäistä suojelua saavat, jotka saavat kotikunnan, asettuvat asumaan alueille, joissa he oleskelevat jo ennen oleskeluluvan ja kotikunnan saamista. Pakolaiskiintiössä valittavien henkilöiden kuntiin sijoittamista ohjataan alueellisten kiintiöiden avulla. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee kiintiöpakolaisten alueellisen allokation yhteistyössä ELY-keskusten kanssa. Alueellisten kuntapaikkatietojen ja alueelle kohdistuvan pakolaisten sijoittumiseen liittyvän tiedon perusteella loppuvuoden 2024 aikana.

Tilapäisen suojelun soveltaminen perustuu Euroopan neuvoston päätökseen, jolla tilapäistä suojelua on jatkettu 4.3.2026 saakka. Tilapäistä suojelua saavat henkilöt voivat hakea kotikuntamerkintää vuoden oleskelun jälkeen ja siirtyvät sen myötä pois vastaanottojärjestelmästä kuntien palvelujen piiriin. Kotikunta tuo tilapäistä suojelua saavalle kuntalaisen oikeudet ja velvollisuudet, kuten subjektiivisen päivähoito-oikeuden, oikeuden käyttää hyvinvointialueen tarjoamia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita sekä oppivelvollisuuden. Tilapäistä suojelua saava, jolla ei ole kotikuntalaisia tarkoitettua kotikuntaa, on vastaanottopalvelujen piirissä.

Kotikunnan saaneiden tilapäistä suojelua saavien lisäksi kuntien tulee varautua oleskeluluvan saavien turvapaikanhakijoiden ja pakolaiskiintiössä valittavien henkilöiden vastaanottoon.

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten järjestämisvastuu on kotoutumislain muutoksella siirretty kunnalta hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen. Kokkolaan on perustettu 14-paikkainen Maahanmuuttoviraston kilpailuttama alaikäisten ryhmäkotiyksikkö. Oleskeluluvan saaneiden lasten ja nuorten asuminen järjestetään tyypillisesti perheryhmäkodissa tai tuetussa asumisessa. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soitella perheryhmäkoti prosessi on vielä kesken.

Oleskeluluvan saaneilla turvapaikanhakijoilla ja tilapäistä suojelua saaneilla on oikeus valita asuinpaikkansa ja suurin osa heistä järjestääkin muuttonsa vastaanottokeskuksesta kuntaan joko vastaanottokeskuksen ohjauksen ja neuvonnan tuella tai täysin itsenäisesti. Kotikunnan saaneet tilapäistä suojelua saavat muuttavat kuntaan pääosin itsenäisesti. Niille oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille tai kuntaan siirtyville tilapäistä suojelua saaville, jotka tarvitsevat kuntaan muuttoon vahvempaa tukea ja kunnan järjestämän asunnon, haetaan kuntapaikkaa.

Pohjanmaan ELY-keskus toivoo, että alueen kunnat tulisivat laajasti mukaan vastaanottotyöhön. Jokaisen kunnan tulisi varautua ottamaan vastaan vähintään kunnassa jo nyt asuvat tilapäistä suojelua saavat. Kuntapaikkoja tarvitaan myös oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille ja pakolaiskiintiössä tuleville.

Pakolaisten kuntaan sijoittaminen perustuu kunnan ja ELY-keskuksen väliseen sopimukseen. Pakolaisista maksetaan kunnalle valtionosuuksia muiden kuntalaisten tapaan. Tämän lisäksi valtio korvaa pakolaisten vastaanottoa koskevan sopimuksen tehneille kunnille pakolaisista aiheutuvia kustannuksia kotoutumislain mukaisesti. Kunnalle voidaan maksaa korvauksia itsenäisesti kuntaan muuttavista sekä kuntapaikalle muuttavista pakolaisista. Vastaanottosopimuksen lisäksi korvausten maksaminen edellyttää kotoutumislain mukaista kotouttamisohjelmaa.

Pohjanmaan ELY-keskus pyytää kuntia ilmoittamaan vuoden 2025 kuntapaikat kiintiöpakolaisille, hätätapauksille, tilapäistä suojelua saaneille ja alaikäisille ilman huoltajaa saapuneille sekä oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille.

Kokkolassa on pitkät perinteet pakolaisten vastaanottotyössä. Ensimmäiset kiintiöpakolaiset saapuivat Kosovosta vuonna 1993. Valtuusto on päättänyt, että Kokkola vastaanottaa 30 kiintiöpakolaista vuosittain vuodesta 2016 alkaen. Tämä tarkoittaa noin 5-6 taloutta. Kokkolan kaupungin kotoutumispalveluissa toimii tällä hetkellä kotoutumisen vastuukoordinaattori, kotoutumisohjaaja sekä palveluneuvoja, jotka vastaavat asunnon ja palvelujen järjestämisestä kuntapaikalle saapuville henkilöille sekä itsenäisesti kuntaan muuttaville.

Kokkolan kaupungin kotoutumispalvelut vastaavat peruspalveluiden lisäksi Suomessa asumiseen ja toimimiseen perehdyttämisestä, viranomaispalveluihin ohjaamisesta ja neuvonnasta, asiakkaan ohjaamisesta TE-palveluiden ja tarvittaessa hyvinvointialueen

palveluihin, sekä alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman laatimisesta työvoiman ulkopuolisille. Kotoutumispalveluihin kuuluu lisäksi kaikille maahan muuttaneille tarkoitettu tieto-neuvonta ja ohjauspalvelu Welcome office Kokkolan Pääkirjastolla. Monelle työn tai opintojen perusteella Suomeen muuttavista tiedonsaanti tai neuvonta ja ohjaus matalan kynnyksen neuvontapalvelussa voi olla riittävä ja tarkoituksenmukainen tuki uuteen yhteiskuntaan asettautumiseen ja toimimiseen varsinaisen kotoutumispalvelun asiakkuuden sijaan.

Uusi laki kotoutumisen edistämisestä astuu voimaan 1.1.2025, jolloin kunta vastaa peruspalvelujen lisäksi; osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnista sekä kotoutumissuunnitelmasta, tarvittaessa myös monialaisesti. Monikielisen yhteiskuntaorientaation järjestämisestä, kotoutumiskoulutuksesta ja siihen sisältyvästä kielitaidon päättötestauksesta. Koulutuksista ja palveluista, jotka edistävät suomen ja ruotsin kielen osaamista, luku- ja kirjoitustaitoa, yhteiskunta- ja työelämävalmiuksia sekä työllistymistä ja yrittäjyyttä. Kunnan vastuulla on myös tarjota kotoutumisajan ohjausta ja neuvontaa. Kunta on velvollinen järjestämään edellä mainitut palvelut muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea saaville kotoutujille, jotka eivät ole työllisyyspalvelujen piirissä. Kunta voi tarjota palveluja myös muille maahanmuuttajille.

Kunnan tulee huomioida mahdolliset aikuisten perusopetuksen tarpeessa olevat henkilöt. Lisäksi kunnan on varauduttava tarjoamaan 16–17-vuotiaille oppivelvollisille heille sopivaa koulutusta suomen tai ruotsin kielen oppimiseksi ja jatko-opintoihin pääsemiseksi.

Valmistelussa on lähdetty siitä, että kuntapaikkamäärää ei muuteta, mutta 30 kuntapaikkaa jaetaan siten, että Kokkola tarjoaa kiintiöpakolaisille 15 kuntapaikkaa ja tilapäistä suojelua saaville 10 sekä alaikäisille ilman huoltajaa maahan saapuneille, jotka tarvitsisivat perheryhmäkotimajoitusta 5 kuntapaikkaa. Kokkola ei tarjoa kuntapaikkoja oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille eikä kiireellistä uudelleensijoitusta tarvitseville kiintiöpakolaisille.

Faktaa ja tilastoja löytyy osoitteesta <https://kotoutuminen.fi>

Kaupunginjohtaja

Kaupunginhallitus päättää ilmoittaa Pohjanmaan ELY-keskukselle, että Kokkolan kaupunki myöntää vuodelle 2025 yhteensä 30 kuntapaikkaa, joista 20 kiintiöpakolaisille ja 10 tilapäistä suojelua saaville/alaikäisinä ilman huoltajaa maahantulleille, jotka tarvitsevat ryhmäperhekotimajoitusta.

Käsittely

I varapuheenjohtaja Sillanpää esitti jäsen Koskelan kannattamana, että kaupunginhallitus päättää palauttaa asian uuteen valmisteluun siten, että valmistelussa selvitetään: 1. Kokonaisvaltaiset kustannukset ja vaikutukset kaupungille, mukaan lukien kotoutumispalvelujen, koulutuksen, varhaiskasvatuksen, asumisen, sosiaali- ja terveystalouden sekä työmarkkinatukien, työttömyysturvaetuksien ja muiden vastaavien etuuksien kustannukset. 2. Vaikutukset kaupungin taloudelliseen tilanteeseen

ja resursseihin. 3. Mahdollisuus viedä vastaanotettavien määrä ja ehdot kaupunginvaltuuston päätettäväksi. Lisäksi valmistelussa tulee huomioida kaupungin haasteellinen taloudellinen tilanne ja resurssien riittävyys.

Koska oli tehty palautusta koskeva kannatettu esitys puheenjohtaja esitti, että asiassa suoritetaan äänestys.

Äänestys

Suoritetussa äänestyksessä asian käsittelyn jatkaminen sai 10 ääntä ja asian palautus uuteen valmisteluun sai 2 ääntä.

Liite A   Äänestyslista

Käsittely

Jatketun käsittelyn aikana I varapuheenjohtaja Sillanpää esitti jäsen Koskelan kannattamana, että kaupunginhallitus päättää, 1. esittää kaupunginvaltuustolle, että se päättää, että Kokkolan kaupunki ei ota vastaan kiintiöpakolaisia, tilapäistä suojelua saavia, alaikäisinä ilman huoltajaa maahan tulleita, oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita eikä kiireellistä uudelleensijoitusta tarvitsevia kiintiöpakolaisia.

Koska oli tehty päätösesityksestä poikkeava kannatettu esitys puheenjohtaja esitti, että asiassa suoritetaan äänestys.

Äänestys

Suoritetussa äänestyksessä kaupunginjohtajan pohjaesitys sai 9 ääntä ja Sillanpään vastaesitys sai 2 ääntä, yksi tyhjä.

Liite B   Äänestyslista

Päätös

Kaupunginhallitus hyväksyi kaupunginjohtajan päätösesityksen.